

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarining tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QITUVCHILARINI MA'NAVIY-MA'RIFIY FAOLIYATGA TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY TAHLILI

Yusupova Sanobar Odil qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlash muammosi nazariy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. Ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlik tushunchasining mazmuni, tarkibiy komponentlari, pedagogik ahamiyati hamda uni rivojlantirishga oid ilmiy yondashuvlar yoritilgan. Tadqiqotda shaxsga yo'naltirilgan, aksiologik va kompetensiyaviy yondashuvlar asosida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy kamolotini ta'minlash zarurati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: ma'naviy-ma'rifiy faoliyat, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, tayyorgarlik, pedagogik kompetensiya, aksiologik yondashuv.

Abstract: In this article, the problem of preparing future primary school teachers for spiritual and educational activities is analyzed from a theoretical and pedagogical point of view. The content, structural components, pedagogical significance of the concept of spiritual and intellectual preparation and scientific approaches to its development are highlighted. In the study, the need to ensure the spiritual development of future teachers is justified on the basis of person-oriented, axiological and competence approaches.

Key words: spiritual and educational activities, primary school teacher, preparation, pedagogical competence, axiological approach.

Аннотация: В данной статье проводится теоретико-педагогический анализ проблемы подготовки будущих учителей начальных классов к духовно-просветительской деятельности. Отражены содержание, структурные компоненты, педагогическое значение понятия духовно-просветительской подготовки и научные подходы к его развитию. В исследовании обосновывается необходимость обеспечения духовного развития будущих учителей на основе ориентированных на личность, аксиологических и компетентных подходов.

Ключевые слова: духовно-просветительская деятельность, учитель начальных классов, подготовка, педагогическая компетенция, аксиологический подход.

KIRISH

Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri – barkamol, ma'naviy yetuk, ijtimoiy mas'uliyatli shaxsni tarbiyalashdir. Bu jarayonda boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining o'zni alohida ahamiyatga ega, chunki aynan boshlang'ich sinfda bolalarning dunyoqarashi, axloqiy me'yorlari va qadriyatlari shakllana boshlaydi. Shu sababli bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlash masalasi oliy pedagogik ta'limning dolzarb nazariy va amaliy muammolaridan biri hisoblanadi.

Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat tushunchasining nazariy talqini- Pedagogik adabiyotlarda ma'naviy-ma'rifiy faoliyat shaxsning axloqiy qadriyatlari, madaniy dunyoqarashi, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faolligini shakllantirishga qaratilgan tizimli faoliyat sifatida izohlanadi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun ma'naviy-ma'rifiy faoliyat bu - o'quvchilarga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish, axloqiy me'yorlar asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va shaxsiy namuna orqali tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish bilan tavsiflanadi. Demak, bo'lajak o'qituvchining ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarligi uning kasbiy faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarligi mazmuni- Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlik ko'p komponentli pedagogik hodisa bo'lib, quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi. Qadriyatli-motivatsion komponent bo'lib, bu komponent bo'lajak o'qituvchining kasbga sadoqati,

tarbiyaviy faoliyatga ichki ehtiyoji, ma'naviy qadriyatlarga ongli munosabati bilan ifodalanadi. Mazmuniy-bilim komponenti xususidagi fikrlar- u pedagogik, psixologik, axloqiy va madaniy bilimlar majmuasini o'z ichiga oladi. Bo'lajak o'qituvchi ma'naviy tarbiya nazariyasini, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni va albatta bolalar ma'naviy rivojlanishining yosh xususiyatlari bo'yicha bilimlarga ega bo'lishi zarur. Faoliyatli-amaliy komponentida esa ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni loyihalashni, tarbiyaviy ishlarni tashkil etishni va pedagogik vaziyatlarda axloqiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini qamrab oladi.

Refleksiv-baholovchi komponentda bo'lajak o'qituvchi o'z ma'naviy holatini tahlil qilishni, tarbiyaviy faoliyat samaradorligini baholashni va o'z-o'zini takomillashtirishga intilishi bilan namoyon bo'ladi. Ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlikni rivojlantirishga oid nazariy yondashuvlarga to'xtalib o'tamiz. Dastlab, aksiologik yondashuv- Mazkur yondashuvda ta'lim jarayoni shaxs qadriyatlarini shakllantirishga yo'naltiriladi. Bo'lajak o'qituvchi ma'naviy qadriyatlarni nafaqat biladi, balki ularni shaxsiy e'tiqod sifatida qabul qiladi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv- Bu yondashuv bo'lajak o'qituvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Ma'naviy kamolot majburiy ta'sir emas, balki ichki rivojlanish jarayoni sifatida qaraladi. Kompetensiyaviy yondashuv- Kompetensiyaviy yondashuv ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlikni amaliy faoliyat bilan bog'laydi. Natijada bo'lajak o'qituvchi tarbiyaviy vaziyatlarni hal qila oladigan, ijtimoiy faol va mas'uliyatli pedagog sifatida shakllanadi. Pedagogik nuqtayi nazardan ijtimoiy faollik – shaxsning jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarga ongli, mas'uliyatli va tashabbuskor tarzda qo'shilishidir. Bo'lajak o'qituvchi ijtimoiy faolligi quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- ijtimoiy muammolarga befarq bo'lmaslik;
- jamoatchilik ishlarida faol ishtirok etish;
- tarbiyaviy va ma'naviy tashabbuslarni ilgari surish;
- o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali ijtimoiy muloqot olib borish.

Kompetensiyaviy yondashuvda ijtimoiy faollik o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Bo'lajak o'qituvchining ijtimoiy faolligi kompetensiyalar tizimida kompetensiyaviy yondashuv doirasida bo'lajak o'qituvchining ijtimoiy faolligi quyidagi asosiy kompetensiyalar orqali shakllanadi. Bo'lajak o'qituvchida jamoa bilan ishlash, ijtimoiy muloqotni samarali tashkil etish, turli ijtimoiy guruhlar bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini qamrab oladi. Shuningdek, fuqarolik kompetensiyasi bo'lajak o'qituvchining jamiyat va davlat oldidagi mas'uliyatini anglash, ijtimoiy-huquqiy me'yorlarga amal qilish, demokratik qadriyatlarni qo'llab-quvvatlash qobiliyatlarini ifodalaydi.

Aksiologik kompetensiyada milliy va umuminsoniy qadriyatlarga munosabati, axloqiy me'yorlarga sodiqligi, ma'naviy ideallarni kasbiy faoliyatga tatbiq etishi bilan bog'liq. Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish quyidagi pedagogik mexanizmlar orqali amalga oshiriladi:

- amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim (pedagogik amaliyot, service-learning);
- ijtimoiy loyihalar va volontyorlik faoliyati;
- muammoli vaziyatlar va keys-stadiylar;
- refleksiv mashg'ulotlar va o'z-o'zini baholash.

Ushbu mexanizmlar bo'lajak o'qituvchining nazariy bilimlarini real ijtimoiy-pedagogik vaziyatlarda qo'llashiga imkon yaratadi. Kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak o'qituvchini ijtimoiy faol va tashabbuskor, tarbiyaviy jarayonlarda mas'uliyatli va jamiyat ehtiyojlariga moslashuvchan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bu yondashuvda ijtimoiy faollik nafaqat qo'shimcha sifat, balki kasbiy tayyorgarlikning ajralmas natijasi sifatida e'tirof etiladi.

XULOSA

Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlash oliy pedagogik ta'limning ustuvor vazifalaridan biridir. Ushbu tayyorgarlik:

- shaxsiy qadriyatlar,
- kasbiy bilim va ko'nikmalar,
- refleksiv faoliyat uyg'unligida rivojlanishi zarur.

Ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan nazariy yondashuvlarni kompleks qo'llash bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy va ma'naviy yetukligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Darling-Hammond L. The Right to Learn: A Blueprint for Creating Schools that Work. – San Francisco: Jossey-Bass, 1997.
2. Veugelers W. Teaching Moral and Citizenship Education. – Rotterdam: Sense Publishers, 2011.
3. Sahlberg P. Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? – New York: Teachers College Press, 2015.
4. Abdullaeva D. Bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy faollik va ma'naviy kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari. – Toshkent: Fan va ta'lim, 2019.
5. Karimov B. Pedagogik ta'limda kompetensiyaviy yondashuv va ijtimoiy faollik masalalari. // Pedagogik ta'lim jurnali, 2020. – №3. – B. 45–50.
6. Qodirova M. Oliy ta'limda bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy faolligini shakllantirish. – Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2018.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.